
Драгомур Георгиев / Dragomir Georgiev

**БЪЛГАРИ, УЧИЛИ В НИКОЛАЕВСКАТА АКАДЕМИЯ
НА ГЩ В ПЕРИОДА 1879–1885 Г. (Част 1)**

*Bulgarians studied at the Nicholas Academy
of the General Staff in the period 1879–1885 (Part 1)*

Summary: One of the main problems in the military sphere, faced the Bulgarian state during the first months of free life, is the need for trained officers who gradually to replace their Russian teachers in the leadership and command of the army of Principality of Bulgaria and Eastern Rumelia. At that time, only one of the great powers, Russia gives admission for the Bulgarians to its higher military academies and schools. The most renowned educational establishment in the Russian military education system is the Nicholas Academy of the General Staff in St. Petersburg. During 1879 and 1885 in the Academy learned a significant number of Bulgarian youths who will be a subject in this publication.

Key words: Nicholas Academy of General Staff in St. Petersburg, army, Bulgarians, training.

Един от основните проблеми във военната сфера, пред които се изправя българската държава през първите месеци свободен живот, е нуждата от подготвени български офицери, които постепенно да заменят своите руски учители в ръководството и командването на армиите както на Княжество България, така и на Източна Румелия. По това време единствена от Великите сили Русия дава достъп на българите до своите висши военни академии, училища и школи. Николаевската академия на Генералния щаб (ГЩ) в Санкт Петербург е най-реномираното руско военноучебно заведение, в което българските офицери получават висше военно образование до началото на Сръбско-българската война¹. В периода 1818–1826 г. съществува друго висше военно училище, което се явява предшественик на академията. В началото то не получава помощ и поддръжка от страна на руското правителство². До 1832 г. ГЩ на руската армия е лишен от специализирано военноучебно заведение за подготовка на офицерски кадри. По настояване на руския император Николай I още през 1826 г. са взети мерки за отстраняването на тази слабост в подготовката на императорската армия. Съставен е екип от специалисти начело с генерала от инфантерията барон Х. В. Жомини, който трябва да изработи устав на бъдещото висше учебно заведение за подготовка на офицерски кадри. Самият генерал

от инфантерията барон Х. В. Жомини е утвърден като ръководител на този екип с височайша заповед от 4 октомври 1830 г. Академията официално отваря врати на 26 ноември 1832 г., носейки името *Императорска военна академия*³. Пред нея още в началото стоят две основни задачи. На първо място, да подготви и обучи офицерски кадри, от които да бъде окомплектуван руският ГЩ. На второ място, но не и по значение, дейността на академията и самото ѝ съществуване трябва да спомагат за разпространение на образованието и науката в редовете на руската армия. Тези основни цели и задачи обуславят развитието на висшето учебно заведение в следващите десетилетия. Основната задача, поставена пред ръководството на академията, е да обучава определен брой офицерски кадри, от които постепенно ще бъде попълван ГЩ на армията. В самото начало е предвидено курсът на обучение да продължава за срок от две години, като бъде разделен на теоретически и практически клас. След смъртта на император Николай I в негова чест през 1855 г. академията е прекръстена от *Императорска военна академия* на *Николаевска академия на Генералния щаб*. В периода 1832–1882 г. обучение в учебното заведение преминават около 1300 руски и чуждестранни офицери⁴. Изпитите за постъпване са много сериозни. За да се справи с тях, всеки кандидат се нуждае от задълбочена подготовка в следните направления: артилерия, устав на различните родове войски, обща история, руска история, руски език, всестранна езда, география, математика, обща тактика, чужди езици (френски, немски). Учебният курс в академията (без допълнителния) е за срок от две години. В началото на обучението си младите офицери, изучават следните учебни дисциплини: „*тактика на артилерията*“, „*тактика на конницата*“, „*тактика на пехотата*“, „*история на новите войни*“, „*геодезия*“, „*картография*“, „*чертане*“, „*руска военна статистика*“, „*военни съобщения*“, „*военна администрация*“, „*езда*“, „*военноморско дело*“, „*инженерна отбрана*“, „*снабдяване на войските в тила*“ и свободно вечерно изучаване на чужди езици. От изброените по-горе дисциплини става ясно, че пред слушателите е представян изключително широк кръг от проблеми и въпроси. Така постепенно у бъдещите офицери се изграждат знания и умения върху широк диапазон от проблеми и въпроси, свързани с развитието на военното дело.

Успешно завършилите допълнителния курс на обучение са произвеждани в по-горен чин (до капитан в армията, и щабс-капитан в гвардейските части), което съответства на получаване на I разряд. Завършилите курса на обучение по II разряд остават със същия чин. Тези от възпитаниците, които завършат по III разряд, се връщат на служба в своята част и не се привеждат на служба към ГЩ. На 14 юни 1866 г. е учредена значката отличие на Николаевската академия на ГЩ в Санкт Петербург. Право да носят този знак имат само офицерите или слушателите в академията, завършили пълния курс на обучение.

След Освобождението се наблюдава сериозно увеличаване на желаещите да учат в това учебно заведение. В разглеждания в статията период в Николаевската академия на ГЩ в Санкт Петербург учат 27 българи. От 1879 до 1881 г. там учи и завършва един български офицер. Това е **Атанас Белчев Белчев** (Бълчев)⁵.

От 1880 до 1883 г. в академията учат девет български офицери. От тях осем човека успяват да завършват своето военно образование. Това са: **Анастас Тодоров Георгиев** (Атанас/Анастасий Фьодорович Бендерев/Бендеров)⁶, **Върбан** (Върбан) **Николов Винаров**⁷, **Георги Василев Дерманчев** (Георгий Василичевич Дерманчов)⁸, **Илия Панайотов Димитров** (Илья Панайоти Димитриев)⁹, **Никола** (Николай) **Димитров Антикаров**¹⁰, **Рачо** (Радуш/Радко) **Петров Петров** (Р. (Рачо) П. (Петров) Стоянов)¹¹, **Стефан Георгиев Паприков** (Степан Папреков)¹², **Христофор Георгиев Хесапчиев** (Христофор Григоров Хисапчиев)¹³, а **Олимпи Панов Спиридонов** (Олимпий (Гълъб) Спиридонович/Спиридонов Панов)¹⁴ е принуден през 1882 г. да прекъсне обучението си, поради заболяване.

По заповед на българския княз Александър I е решено след завръщането им от Русия те да бъдат командирани на служба в строевите части на армията на Княжеството. Това се прави с цел да бъдат използвани не само техните военни знания, придобити по време на курса на обучение в академията, но и опитът, който те са натрупали в периодът на своя практически стаж и службата си в руските военни части¹⁵. В периода до началото на Сръбско-българската война през есента на 1885 г. в Николаевската академия на ГЩ в Санкт Петербург учат още 17 българи. Зададените параметри за допустимия обем на тази статия не позволяват да бъде представено и тяхното обучение в това висше учебно заведение, което ще бъде сторено в следваща разработка по разглежданата тема.

Приемането на български младежи в първите години след Освобождението за обучение в Николаевската академия на ГЩ в Санкт Петербург изиграва фундаментална роля за тяхното професионално израстване. То има ключово значение за формирането на достатъчно добре подготвен офицерски кадър, от местен произход, който постепенно трябва да замени руските офицери-инструктори в ръководството и командването на въоръжените сили на Княжество България и Източна Румелия. Резултатите от обучението на българските офицери в това най-престижно военноучебно заведение ясно проличават през Сръбско-българската война от есента на 1885 г. По време на тази война българските възпитаници на Николаевската академия на ГЩ на практика показват какво са научили и усвоили по време периода си на обучение в руската столица. Броят на българите, учили в академията, не е окончателен и бъдеща работа в руските и българските архиви, архивохранилища и библиотеки може да доведе до откриването имената на още наши офицери, получили висше военно образование в това учебно заведение. Това ще спомогне и за изясняването

и допълнителното проучване на някои малко известни аспекти, свързани с престоят на нашите сънародници в руската столица и процеса на тяхната теоретична и практическа подготовка.

БЕЛЕЖКИ/NOTES

¹ ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 108 – 116.; **Глиноецкий, Н. П.** Исторический очерк Николаевской академии Генерального штаба. СПб., 1882. 698 с; ДВ, № 104, 29 септември 1883; **Греков, Ф. В.** Краткий исторический очерк военно-учебных заведений Российской Империи (1700–1910). – Москва: Типография «Вильде», 1910, с. 185; **Селиванов, М. С.** Нагрудные знаки и жетоны военных учебных заведений Российской Императорской армий. – Москва, 2007, с. 35–36; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб Санкт Петербург. С., 2008, с. 7, 17–18, 20–21, 24–25, 93.

² Основната част от информацията за историята на създаването и развитието на Николаевската академия на ГЩ в Санкт Петербург е извлечена от реч, четена на 28 ноември 1882 г. в Санкт Петербург по случай 50-годишния юбилей на академията. Тя е съхранена в архивна единица с информация за биографията на бъдещия генерал Рачо Петров – един от българските възпитаници на това руско учебно заведение по това време. (ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 108–116).

³ ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 108.

⁴ ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 115 (гръб) – 116.

⁵ ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 144, л. 126; ДВ, № 26, 29 април 1881; ДВ, № 98, 23 декември 1881; **Генчев, Н., Даскалова, К., Аврамова, Р., Василева, В., Давчева, Д., Димитрова, Д., Еленкова, В., Куюнджиева, М.** Българска възрожденска интелигенция (Енциклопедия). С., 1988, с. 61; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878 – 1944 г. Т. 1–Т. 2, А–З. С., 1996, с. 73; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878 – 1912). С., 2008, с. 49; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878 – 1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 68.

⁶ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 40 (гръб), 92, 161.; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 69, л. 37.; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216, л. 71, 72 (гръб) – 73.; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 10, л. 1, 2–5, 7, 19, 29, 30, 59, 61, 61–62, 62, 64, 65, 67, 72–77, 118–119, 133, 143.; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 144, л. 34, 296.; ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; **Белинов, Ив.** Офицерско-емигрантския въпрос, Опитъ за разяснение причините за неговото възникване и указване единъ способъ за неговото разрешение. Руссе, 1895, с. 12, 51, 52, 100, 106, 109; Полковникъ о. з. Велико Кърджиевъ (некролог). – Нашата конница, № 4–5, (1928), 34; Първи випускъ на Софийското военно училище по случай 50-годишнината отъ производството му (1879–1929). С., 1929, с. 62, 65; **Петрунов, Хр.** Кратки спомени. – Нашата конница, № 5, (1929), 26; **Стойчев, Ив.** Нашите конни офицери Първи випускъ – 10–23 май 1879 г. – Нашата конница, № 5, (1929), 7–8, 14, 15; **Стойчев, Ив.** Връзки на Христо Ботев с българи – офицери и юнкери до Освобождението. – Военноисторически сборник, № 60, (1946), 117; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879 г. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 543, 544, 560, 646; **Вълков, Г.** Диалогът Паренсов Батенберг. С., 1971, с. 29, 70, 71, 72, 73, 80, 107; **Шалавелова, М. Вълков, Г.** Анастас Бендерев като военно-политическа личност. – Известия на Воен-

ноисторическото научно дружество. Т. 29, (1980), 127–159; **Мишев, Р.** Обучение на българи в руските военни учебни заведения от Освобождението до края на XIX век. – Военноисторически сборник, № 6, (1983), 53, 59; **Маринов, Ил.** Опълченци – офицери в българската войска. – Военноисторически сборник, № 1, (1984), 167; **Маринов, Ил.** Български командири от Сръбско-българската война 1885 година. – Военноисторически сборник, № 6, (1985), 150, 151, 153, 154, 156, 157, 158, 160, 166; **Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунов, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г.** Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 6, 15, 16, 18, 22–35, 43, 44, 69, 73–74, 81, 84, 107, 109, 113, 115, 118, 140, 142, 154, 156, 157, 165, 166, 167, 168, 174, 95, 201, 205.; **Стателова, Е., Грънчаров, Ст., Василева, В., Вълков, Г., Димитров, П., Дончева, Б., Емануилова, Ев., Маринов, Ил., Маркова, З., Миладинова, Е., Пандев, К., Пенева, Н., Пенков, Ст., Петров, М., Попов, Р., Саздов, Д., Томова, Т., Цоцоркова, М., Шипчанов, И., Съединението 1885, Енциклопедичен справочник. С., 1985, с. 23–24, 130.; **Калчев, К.** Бесарабски българи – офицери в съдебното ведомство на българската армия (1885–1918 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали Т. 1. Велико Търново, 1992, 123; **Стоименов, Н.** Статути на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 250, 256, 257, 258, 259, 263, 275, 282; **Недев, Св.** Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912–1913, 1915 – 1918. С., 1993, с. 14, 33, 196; **Калчев, К.** Бесарабските българи офицери и политическата криза (1886–1887 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали Т. 4. Велико Търново, 1994, 198, 200; **Маринов, Ил.** Синове на отечествен дълг опълченци офицери, първостроители на Българската войска след Освобождението. С., 1994, кн. 1, с. 104–105; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 1 – Т. 2, А–З. С., 1996, с. 74; **Христов, Ив., Тодоров, С., Петкова, Р., Гиндузов, Й., Гочева, М., Николова, С.** Българското опълчение 1877–1878 г. Първа, Втора и Трета дружина. Биографичен и Библиографски справочник. Т. 1. Казанлък, 1996, с. 172; **Радев, С.** Строители на Съвременна България. Т. 1. С., 2004, с. 680, 686, 698, 699, 701, 702, 704, 705, 706, 711, 713, 721, 722, 723, 725, 728, 740, 756, 861, 862, 864, 865, 867, 868, 869, 877, 878, 880, 881, 888, 889, 890, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 902; **Русева, М.** 60 години без генерал-лейтенант Анастас Бендерев. – Военноисторически сборник, № 3, (2006), 46–51; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб, Санкт Петербург. С., 2008, с. 22–23; **Калчев, К.** Генералът от запаса Стефан Ив. Любомски – офицерът с „неизвестна“ съдба. – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали Т. 7. Велико Търново, 2000, 390, 391; **Калчев, К.** Исторически календар за бесарабските българи. Велико Търново, 2001, с. 135, 317, 354, 372; **Енчевич, И., Енчевич, Ф.** (съставители) Генерал Марин Д. Енчевич. Изповед на един родолюбец. С., 2004, с. 5, 30, 33, 207, 213; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 49; **Ангелова, Р.** Български възпитаници на Одеското пехотно юнкерско училище (1865–1918) – професионална реализация и политическа съдба. – В: Историкии. Т. 5. Велико Търново, (2012), 163; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 22, 58, 61, 66, 505, 510, 515; **Райчевски, Ст.** Братята в българската история. С., 2013, с. 92, 92 – 93; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 68; **Андреев, А.** Руските славянски комитети и българското възрожденско общество (1857–1878 г.). Велико Търново, 2014, с. 293.**

⁷ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 39 (гръб); ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 655, л. 85 (гръб) – 86; ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; ДВ, № 29, 28 март 1885; Военни известия, № 24, 6 март 1908 (некролог); Генерал-майор Винаров. – Нашата конница, № 3, (1919), 3–4; **Стойчев, Ив.** Нашите конни офицери Първи випуск – 10–23 май 1879 г. – Нашата конница, № 5, (1929), 10; **Първи** випусък на Софийското военно училище по случай 50-годишнината от производството му (1879–1929). С., 1929, с. 67; **Стойчев, Ив.** Строители и бойни вождове на българската войска 1879–1941. С., 1941, с. 27; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878 – 1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 543, 544, 560, 562, 647; **Мишев, Р.** Обучение на българи в руските военни учебни заведения от Освобождението до края на XIX век. – Военноисторически сборник, № 6, (1983), 59; **Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунов, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г.** Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 74; **Стоименов, Н.** Статути на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 264; **Недев, Св.** Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912 – 1913, 1915 – 1918. С., 1993, с. 13, 30, 196; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 1 – Т. 2, А-3. С., 1996, с. 141; **Радев, С.** Строители на Съвременна България. Т. 1. С., 2004, с. 442; **Петров, Т.** Армията и масонството: първите български офицери масони. – Военноисторически сборник, № 4, (2006), 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб, Санкт Петербург. С., 2008, с. 23, 120; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 66–67; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 63, 505, 511; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 74.

⁸ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 92; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 69, л. 36 (гръб) – 37; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216, л. 71, 72 (гръб) – 73; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 655, л. 174 (гръб) – 175; ДВИА, ф. 39, оп. 1, а.е. 1204, л. 385 (гръб); ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; **Белинов, Ив.** Офицерско-емигрантския въпрос, Опитъ за разяснение причините за неговото възникване и указване единъ способъ за неговото разръшение. Руссе, 1895, с. 88; **Стойчев, Ив.** Нашите конни офицери Първи випуск – 10–23 май 1879 г. – Нашата конница, № 5, (1929), 5, 14–15; **Първи** випусък на Софийското военно училище по случай 50 годишнината от производството му (1879–1929). С., 1929, с. 67; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 560, 562, 648; **Мишев, Р.** Обучение на българи в руските военни учебни заведения от Освобождението до края на XIX век. – Военноисторически сборник, № 6, (1983), 59; **Маринов, Ил.** Български командири от Сръбско-българската война 1885 г. – Военноисторически сборник, № 6, (1985), 155–157; **Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунов, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г., Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунов, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г.** Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 195, 196; **Стателова, Е., Грънчаров, Ст., Василева, В., Вълков, Г., Димитров, П., Дончева, Б., Емануилова, Ев., Маринов, Ил., Маркова, З., Миладинова, Е.,**

Пандев, К., Пенева, Н., Пенков, Ст., Петров, М., Попов, Р., Саздов, Д., Томова, Т., Цоцоркова, М., Шипчанов, И. Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 90–91; **Стоименов, Н.** Статути на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 265, 276; **Калчев, К.** Бесарабци – офицери в българската армия по време на Първата световна война (1915–1918 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали Т. 2. Велико Търново, 1993, 175; **Калчев, К.** Бесарабските българи офицери и политическата криза (1886–1887 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали Т. 4. Велико Търново, 1994, 196, 198; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 1 – Т. 2, А–З. С., 1996, с. 238; **Калчев, К.** Исторически календар за бесарабските българи. Велико Търново, 2001, с. 16, 270, 367, 369, 374; **Енчевич, И., Енчевич, Ф.** (съставители) Генерал Марин Д. Енчевич, Изповед на един родолюбец. С., 2004, с. 22, 147, 206, 213; **Радев, С.** Строители на Съвременна България. Т. 1. С., 2004, с. 778; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб, Санкт Петербург. С., 2008, с. 22; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 85; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 63, 512; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 82.

⁹ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 92.; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216, л. 70 (гръб), 72 (гръб) – 73.; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 655, л. 164 (гръб) – 165.; ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 29, 28 март 1885; Първи випусък на Софийското военно училище по случай 50-годишнината отъ производството му (1879–1929). С., 1929, с. 67; **Стойчев, Ив.** Нашите конни офицери Първи випуск – 10–23 май 1879 г. – Нашата конница, № 5, (1929), 12; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 560, 561, 648; **Уошбърн, Дж.** Петдесет години в Цариград (Спомени за Робърт колеж). С., 1980, с. 168; **Стоименов, Н.** Статути на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 265; **Недев, Св.** Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912–1913, 1915–1918. С., 1993, с. 52, 99, 196; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 1 – Т. 2, А–З. С., 1996, с. 248; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб, Санкт Петербург. С., 2008, с. 120; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 87; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 63, 511; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 82.

¹⁰ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 91 (гръб), 161; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216, л. 70 (гръб), 72 (гръб) – 73; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 58 (гръб); ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; ДВ, № 29, 28 март 1885; Първи випусък на Софийското военно училище по случай 50-годишнината отъ производството му (1879–1929). С., 1929, с. 65–66; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 542, 543, 561, 646; **Мишев, Р.** Обучение на българи в руските военни учебни заведения от Освобождението до края на XIX век. – Военноисторически сборник, № 6, (1983), 59; **Стоименов, Н.** Статути на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 264; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 1 – Т. 2, А–З., С., 1996, с. 33; **Радев, С.** Строители на Съвременна България. Т. 1. С., 2004, с. 680; **Танчев,**

Ив. Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 40; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 61, 511; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 65.

¹¹ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 40, 91; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216, л. 70 (гръб), 72 (гръб)–73; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 656, л. 88 (гръб)–89; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 1, 3, 4, 12, 13, 16, 45, 47 (гръб)–48, 48 (гръб), 49 (гръб)–50, 50 (гръб), 51, 51 (гръб), 52, 52 (гръб), 53 (гръб), 54 (гръб); ДВИА, ф. 39, оп. 1, а.е. 1204, л. 384 (гръб); ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; ДВ, № 29, 28 март 1885; **Белинов, Ив.** Офицерско-емигрантския въпрос, Опитъ за разяснение причините за неговото възникване и указание единъ способъ за неговото разръшение. Руссе, 1895, с. 33, 62, 107, 132, 136. – Военни известия, № 2, 7 май 1896; **Стойчев, Ив.** Къмъ историята на нашата военна книжнина. – Военноисторически сборник, № 1–2, (1928), 116, 119, 120; Първи випускъ на Софийското военно училище по случай 50-годишнината отъ производството му (1879–1929). С., 1929, с. 15, 65; **Петрунов, Хр.** Кратки спомени. – Нашата конница, № 5, (1929), 25; **Пеев, П.** Нашите полководци: Генералъ отъ пехотата Рачо Петровъ. Библиотека „Прослава“, год. 3, кн. 12, С., 1939, 132 с; **Попов, В. Иванова, Ц. Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 275, 481, 524, 562; **Маринов, Ил.** Български командири от Сръбско-българската война 1885 година. – Военноисторически сборник, № 6, (1985), 156; **Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунов, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г.** Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 6, 16, 40, 54–55, 60, 81, 82, 100, 114, 128, 139, 144, 195, 196, 199, 200, 201, 205, 212; **Стателова, Е., Грънчаров, Ст., Василева, В., Вълков, Г., Димитров, П., Дончева, Б., Емануилова, Ев., Маринов, Ил., Маркова, З., Миладинова, Е., Пандев, К., Пенева, Н., Пенков, Ст., Петров, М., Попов, Р., Саздов, Д., Томова, Т., Цоцоркова, М., Шипчанов, И.** Съединението 1885. Енциклопедичен справочник. С., 1985, с. 171; **Костов, Е.** Генерал Рачо Петров – жизнен и професионален път. – Исторически преглед, № 6, (1992), 76–96; **Костов, Е.** Генерал Рачо Петров начело на реформаторското движение (1900–1903 г.). – Военноисторически сборник, № 5, (1993), 28–46; **Недев, Св.** Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912–1913, 1915–1918. С., 1993, с. 13, 18, 19, 52, 197; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 5–Т. 6, П–Т. С., 1996, с. 74–75; **Калчев, К.** Исторически календар за бесарабските българи. Велико Търново, 2001, с. 55, 256, 307, 379; **Радев, С.** Строители на Съвременна България. Т. 1. С., 2004, с. 656, 658, 660, 680, 681, 682, 686, 688, 695, 706, 708, 712, 714, 724, 728, 771, 822, 862, 880; **Матеева, М.** История на дипломатическите отношения на България. С., 2005, с. 620; **Палангурски, М.** България в балканската политика на Русия (1899–1903). Велико Търново, 2005, с. 23, 30, 31, 210, 213, 285, 286, 288, 333; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб, Санкт Петербург. С., 2008, с. 23, 120; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 174; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 21, 25, 61, 68, 69, 505, 509, 511; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 116.

¹² ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 91 (гръб); ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216, л. 70 (гръб), 72 (гръб)–73; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 656, л. 89 (гръб)–90.; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 97, л. 1, 5;

ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 59 (гръб); ДВИА, ф. 39, оп. 1, а.е. 1204, л. 385; ДВИА, ф. 1521, оп. 1, а.е. 3, л. 4, 154; ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 50, 15 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; ДВ, № 29, 28 март 1885; **Белинов, Ив.** Офицерско-емигрантския въпросъ, Опитъ за разяснение причините за неговото възникване и указване единъ способъ за неговото разрешение. Руссе, 1895, с. 107; Генерал-лейтенант Ст. Паприков (Вождове покойници). – Военен журнал, № 5, (1925), 1; **Стойчев, Ив.** Къмъ историята на нашата военна книжнина. – Военноисторически сборник, № 1–2, (1928), 120; Първи випускъ на Софийското военно училище по случай 50 годишнината отъ производството му (1879–1929). С., 1929, с. 65–66; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 543, 544, 560, 561, 652; **Мишев, Р.** Обучение на българи в руските военни учебни заведения от Освобождението до края на XIX век. – Военноисторически сборник, № 6, (1983), 59; **Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунов, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г.** Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 16, 17, 20, 28, 69, 118, 128, 157, 172, 191–202.; **Стателова, Е. Грънчаров, Ст. Василева, В. Вълков, Г. Димитров, П. Дончева, Б. Емануилова, Ев. Маринов, Ил. Маркова, З. Миладинова, Е. Пандев, К. Пенева, Н. Пенков, Ст. Петров, М. Попов, Р. Саздов, Д. Томова, Т. Цоцоркова, М. Шипчанов, И.** Съединението 1885, Енциклопедичен справочник. С., 1985, с. 168–169; **Генчев, Н., Даскалова, К., Аврамова, Р., Василева, В., Давчева, Д., Димитрова, Д., Еленкова, В., Куюнджиева, М.** Българска възрожденска интелигенция (Енциклопедия). С., 1988, с. 501–502.; **Стоименов, Н.** Статути на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 264; **Недев, Св.** Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912–1913, 1915–1918. С., 1993, с. 13, 31, 197; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 5 – Т. 6, П–Т. С., 1996, с. 24; **Калчев, К.** Исторически календар за бесарабските българи. Велико Търново, 2001, с. 45, 56, 80, 139, 379; **Радев, С.** Строители на Съвременна България. Т. 1. С., 2004, с. 6, 680, 682, 683, 686, 687, 698, 705, 717, 728, 744; **Матеева, М.** История на дипломатическите отношения на България. С., 2005, с. 38, 396, 452–453, 615, 620, 625, 694; **Палангурски, М.** България в балканската политика на Русия (1899–1903). Велико Търново, 2005, с. 19, 23, 29, 48, 49, 50, 91, 92, 95, 96, 97, 108, 109, 119, 120, 121, 123, 132, 135, 148, 165, 169, 182, 303, 331, 332, 348; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб Санкт Петербург. С., 2008, с. 22, 120; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 167; **Калчева, М.** Генерал-лейтенант Стефан Паприков (По документи от Държавен военноисторически архив – гр. Велико Търново). – В: Личността в историята – Сборник с доклади и съобщения от Националната научна конференция, посветена на 200 г. от рождението на Александър Екзарх, Захарий Княжевски и Атанас Иванов, Известия на Старозагорския исторически музей. Т. IV. Стара Загора, 2011, 328–335; **Стоянова, Р., Николова, В., Тодоракова, М., Петров, Т., Гоцева, Д., Величкова, Ц., Анчова, К.** Енциклопедия – Дарителството, Дарителски фондове и фондации в България 1878–1951. Том 3. Институции и организации, управляващи дарения и благотворителни фондове, С., 2011, с. 360, 584; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 22, 62, 505, 511; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 114; **Андреев,**

А. Руските славянски комитети и българското възрожденско общество (1857–1878 г.). Велико Търново, 2014, с. 385.

¹³ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 92, 161; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 69, л. 37.; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216, л. 70 (гръб), 72 (гръб) – 73; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 656, л. 296 (гръб) – 297; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 58 (гръб), 69; ДВИА, ф. 39, оп. 1, а.е. 1204, л. 384 (гръб); ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; ДВ, № 2, 9 януари 1886; **Белинов, Ив.** Офицерско-емигрантския въпрос, Опитъ за разяснение причините за неговото възникване и указване единъ способъ за неговото разрешение. Руссе, с. 88, 107; **Стойчев, Ив.** Къмъ историята на нашата военна книжнина. – Военноисторически сборник, № 1–2, (1928), 123; **Петрунов, Хр.** Кратки спомени. – Нашата конница, № 5, (1929), 26; Първи випускъ на Софийското военно училище по случай 50-годишнината отъ производството му (1879–1929). С., 1929, с. 65; **Стойчев, Ив.** Нашитъ конни офицери Първи випуск – 10–23 май 1879 г. – Нашата конница, № 5, (1929), 11–12, 15; **Цончев, П.** Из общественото и културното минало на Габрово. Исторически приноси. С., 1934, с. 445; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 543, 560, 654; **Мишев, Р.** Обучение на българи в руските военни учебни заведения от Освобождението до края на XIX век. – Военноисторически сборник, № 6, (1983), 156; **Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунов, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г.** Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 71; **Стателова, Е., Грънчаров, Ст., Василева, В., Вълков, Г., Димитров, П., Дончева, Б., Емануилова, Ев., Маринов, Ил., Маркова, З., Миладинова, Е., Пандев, К., Пенева, Н., Пенков, Ст., Петров, М., Попов, Р., Саздов, Д., Томова, Т., Цоцоркова, М., Шипчанов, И., Съединението 1885, Енциклопедичен справочник. С., 1985, с. 228; **Генчев, Н., Даскалова, К., Аврамова, Р., Василева, В., Давчева, Д., Димитрова, Д., Еленкова, В., Куюмджиева, М.** Българска възрожденска интелигенция (Енциклопедия). С., 1988, с. 679–680; **Стоименов, Н.** Статуи на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 263; **Недев, Св.** Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912–1913, 1915–1918. С., 1993, с. 13, 29, 197; **Маринов, Ил.** Генерал-майор академик Христофор Хесапчиев. – Военноисторически сборник, № 2, (1995), 113–130; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 7, У–Я, Указалец на селищата. С., 1996, с. 40; **Матеева, М.** История на дипломатическите отношения на България. С., 2005, с. 384, 387, 547, 707; **Палангурски, М.** България в балканската политика на Русия (1899–1903). Велико Търново, 2005, с. 60, 173; **Кюркчиев, Н.** Николаевска академия на Генералния щаб, Санкт Петербург. С., 2008, с. 121; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 227; **Стоянова, Р., Анчова, К., Тодоракова, М., Величкова, Ц., Николова, В., Гоцева, Д., Шипчанов, И., Харбова, Е.** Енциклопедия Дарителството Дарителски фондове и фондации в България 1878–1951. Том 1, А–Й. С., 2011, с. 86, 157–158, 223, 395, 408; **Стоянова, Р., Николова, В., Тодоракова, М., Петров, Т., Гоцева, Д., Величкова, Ц., Анчова, К.** Енциклопедия Дарителството Дарителски фондове и фондации в България 1878–1951. Том 3, Институции и организации, управляващи дарения и благотворителни фондове. С., 2011, с. 137, 152–153, 155, 222, 590; **Рухчев, Н.** Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012, с. 22, 61, 505, 511, 514; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 135; **Андреев, А.** Руските**

славянски комитети и българското възрожденско общество (1857–1878 г.). Велико Търново, 2014, с. 420–421.

¹⁴ ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66, л. 39 (гръб); ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99, л. 58 (гръб); ДВИА, ф. 42-к, оп. 1, а.е. 22, л. 131.; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 96, л. 1–4, 6–8, 16, 26–28, 29–31; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 144, л. 131, 203–207; ДВ, № 26, 29 април 1881; ДВ, № 99, 29 декември 1881; **Белинов, Ив.** Офицерско-емигрантския въпрос, Опитъ за разяснение причините за неговото възникване и указание единъ способъ за неговото разръшение. Руссе, с. 14, 22, 100, 106; **Ангелов, А.** Генерал-лейтенант Петър Тантилов (Строители на българската артилерия). – Артилерийски преглед, № 2, (1931), 115; **Михов, М. Ив.** Българското опълчение. Сборник от документи. Т. 1. С., 1956, с. 219, 220, 548, 907; **Ралев, М.** Майор Олимпи Панов. – Военноисторически сборник, № 4, (1958), 42–54; **Михов, М. Ив.** Българското опълчение. Сборник от документи. Т. 2. С., 1959, с. 189, 456, 484, 492, 639, 714, 829; **Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й.** Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959, с. 246, 247, 299, 439, 455, 456, 466, 652; **Бендерев, А.** Моите лични спомени за Олимпия Панов. – Военноисторически сборник, № 3, (1968), 73–77; **Чолпанов, Б.** Олимпий Панов. Бележити българи. Т. IV. С., 1971, с. 555–570; **Маринов, Ил.** Бунтовете на русофилите в Силистра и Русе през 1887 г. – Военноисторически сборник, № 1, (1972), 161–165; **Вълков, Г.** Българи офицери в Опълчението. – Военноисторически сборник, № 6, (1981), 108–109; **Маринов, Ил.** Майор Олимпи Панов. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 35, (1983), 233–250; **Маринов, Ил.** Български командири от Сръбско-българската война 1885 година. – Военноисторически сборник, № 6, (1985), 150; **Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узун, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г.** Храбри идат твоите капитани. С., 1985, с. 6, 15, 16, 29, 31, 44, 48, 50, 56, 60, 61, 63, 72, 75, 81, 84, 85, 96, 118, 129, 132–145, 138, 162, 166, 201; **Стателова, Е., Грънчаров, Ст., Василева, В., Вълков, Г., Димитров, П., Дончева, Б., Емануилова, Ев., Маринов, Ил., Маркова, З., Миладинова, Е., Пандев, К., Пенева, Н., Пенков, Ст., Петров, М., Попов, Р., Саздов, Д., Томова, Т., Цоцоркова, М., Шипчанов, И.** Съединението 1885, Енциклопедичен справочник. С., 1985, с. 23, 168; **Генчев, Н., Даскалова, К., Аврамова, Р., Василева, В., Давчева, Д., Димитрова, Д., Еленкова, В., Куюмджиева, М.** Българска възрожденска интелигенция (Енциклопедия). С., 1988, с. 499; **Стоименов, Н.** Статути на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992), 263; **Недев, Св.** Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912–1913, 1915–1918. С., 1993, с. 13, 24, 25, 197; **Калчев, К.** Бесарабските българи офицери и политическата криза (1886–1887 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие изследвания и материали Т. 4. Велико Търново, 1994, с. 196, 200, 201; **Маринов, Ил.** Синове на отечествен дълг – опълченци офицери, първостроители на Българската войска след Освобождението. кн. 1, С., 1994, с. 10; **Руменин, Р.** Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 5 – Т. 6, П–Т. С., 1996, с. 20; **Христов, Ив., Тодоров, С., Петкова, Р., Гиндузов, Й., Гочева, М., Николова, С.** Българското опълчение 1877–1878 г. Първа, Втора и Трета дружина биографичен и библиографски справочник. Т. 1. Казанлък, 1996, с. 171–173; **Калчев, К.** Исторически календар за бесарабските българи. Велико Търново, 2001, с. 12, 13, 22, 34, 48, 54, 55, 56, 57, 73, 76, 79, 96, 98, 102, 105, 107, 112, 124, 130, 136, 142, 155, 164, 169, 173, 178, 198, 212, 215, 222, 224, 227, 229, 237, 238, 240, 244, 253, 270, 276, 286, 297, 298, 299, 302, 311, 314, 322, 323, 346, 348, 349, 363, 379; **Ралев, С.** Строители на Съвременна

България. Т. 1. С., 2004, с. 701, 724, 805, 806, 862; **Танчев, Ив.** Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008, с. 166–167; **Ангелова, Р.** Български възпитаници на Одеското пехотно юнкерско училище (1865–1918) – професионална реализация и политическа съдба. В: Историкии. Т. 5. Велико Търново, 2012, с. 165, 166; **Райчевски, Ст.** Братята в българската история. С., 2013, с. 285–286, 287, 609; **Танчев, Ив.** Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013), 113; **Андреев, А.** Руските славянски комитети и българското възрожденско общество (1857–1878 г.). Велико Търново, 2014, с. 384.

¹⁵ Информация за това, че през 1883 г. осем български офицери са завършили своето обучение в Николаевската академия на ГЩ в Санкт Петербург, намираме в заповед по Военното ведомство № 347. Ето и нейното съдържание: „ ... По Военното ведомство

ПРИКАЗЪ

№ 347

Тая година за първий път, казаните офицери свършиха науките в академията, въ числото на които има 8 души от Николаевската академия на Генералния штабъ.

Негово Височество, като признава, че знанието на строевата служба, както и битието на войската са не по-малко важни и въ теоретически познания за единъ офицеринъ, които тая година свършиха науките си в Николаевската академия на Генералния штабъ, и които по-долу упомънуватъ, да се прикомандируватъ, къмъ строевите части и да им се възложи (тук следва изброяването на имената и чиновете на завършилите академията офицери, както и е упомената военната част или задачата, която им се възлага, след като са се завърнали обратно в Княжеството). ...

София, 20 септемврий 1883 год.

Другаръ на Военния Министръ отъ Генералния штабъ Полковникъ Редигеръ ...“.
(ДВ, № 104, 29 септември 1883)

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 69; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 655; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 656; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 10; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 96; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 97; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 144; ДВИА, ф. 39, оп. 1, а.е. 1204; ДВИА, ф. 42-к, оп. 1, а.е. 22; ДВИА, ф. 1521, оп. 1, а.е. 3. [ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 66; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 69; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 216; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 655; ДВИА, ф. 1, оп. 5, а.е. 656; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 10; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 96; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 97; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 99; ДВИА, ф. 012, оп. 1, а.е. 144; ДВИА, ф. 39, оп. 1, а.е. 1204; ДВИА, ф. 42-к, оп. 1, а.е. 22; ДВИА, ф. 1521, оп. 1, а.е. 3.]

ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 26, 29 април 1881; ДВ, № 98, 23 декември 1881; ДВ, № 99, 29 декември 1881; ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; ДВ, № 29, 28 март 1885; ДВ, № 2, 9 януари 1886. [ДВ, № 66, 20 август 1880; ДВ, № 26, 29 април 1881; ДВ, № 98, 23 декември 1881; ДВ, № 99, 29 декември 1881; ДВ, № 50, 14 май 1883; ДВ, № 104, 29 септември 1883; ДВ, № 29, 28 март 1885; ДВ, № 2, 9 януари 1886 г.]

Военни известия, № 2, 7 май 1896; Военни известия, № 24, 6 март 1908 (некролог). [Voenni izvestia, № 2, 7 may 1896; Voenni izvestia, № 24, 6 mart 1908 (nekrolog).]

Андреев, А. Руските славянски комитети и българското възрожденско общество (1857–1878 г.). Велико Търново, 2014. [Andreev, A. Ruskite slavyanski komiteti i balgarskoto vazrozhdensko obshtestvo (1857–1878 g.). Veliko Tarnovo, 2014.]

Белинов, Ив. Офицерско-емигрантския въпрос. Опитъ за разяснение причините за неговото възникване и указване единъ способъ за неговото разръшение. Руссе, 1895. [Belinov, Iv. Ofitsersko-emigrantskia vaprosa, Opita za razyasnenie prichinite za negovoto vaznikvanie i ukazvanie edina sposoba za negovoto razrashenie. Russe, 1895.]

Вълков, Г. Диалогът Паренсов–Батенберг. С., 1971. [Valkov, G. Dialogat Parensov–Batenberg. S., 1971.]

Генчев, Н., Даскалова, К., Аврамова, Р., Василева, В., Давчева, Д., Димитрова, Д., Еленкова, В., Куюмджиева, М. Българска възрожденска интелигенция (Енциклопедия). С., 1988. [Genchev, N. Daskalova, K. Avramova, R. Vasileva, V. Davcheva, D. Dimitrova, D. Elenkova, V. Kuyumdzhieva, M. Balgarska vazrozhdenska inteligentsia (Entsiklopedia). S., 1988.]

Глиноецкий, Н. П. Исторический очерк Николаевской академии Генерального штаба. СПб., 1882. [Glinenoetskiy, N. P. Istoricheskiy ocherk Nikolaevskoy akademii Generalnogo shtaba. SPb., 1882.]

Греков, Ф. В. Краткий исторический очерк военно-учебных заведений Российской Империи (1700–1910). – Москва: Типография «Вильде», 1910. [Grekov, F. V. Kratkiy istoricheskiy ocherk voenno-uchebnykh zavedeniy Rossiyskoy Imperii (1700–1910). – Moskva: Tipografia «Vilyde», 1910.]

Енчевич, И., Енчевич, Ф. (съставители) Генерал Марин Д. Енчевич, Изповед на един родолюбец. С., 2004. [Enchevich, I. Enchevich, F. (sastaviteli) General Marin D. Enchevich, Izpoved na edin rodolyubets. S., 2004.]

Калчев, К. Исторически календар за бесарабските българи. Велико Търново, 2001. [Kalchev, K. Istoricheski kalendar za besarabskite balgari. Veliko Tarnovo, 2001.]

Кюркчиев, Н. Николаевска академия на Генералния щаб, Санкт Петербург. С., 2008. [Kyurkchiev, N. Nikolaevska akademija na Generalnia shtab, Sankt Peterburg. S., 2008.]

Маринов, Ил. Синове на отечествен дълг – опылченци офицери, първостроители на Българската войска след Освобождението, кн. 1, С., 1994. [Marinov, Il. Sinove na otechestven dalg opalchentsi ofitseri, parvostroiteli na Balgarskata voyska sled Osвобождението, kn., S., 1994.]

Матеева, М. История на дипломатическите отношения на България. С., 2005. [Mateeva, M. Istoria na diplomaticheskite otnoshenia na Bulgaria. S., 2005.]

Михов, М. Ив. Българското опылчение Сборник от документи. Т. 1. С., 1956. [Mihov, M. Iv. Balgarskoto opalchenie Sbornik ot dokumenti. T. 1. S., 1956.]

Михов, М. Ив. Българското опылчение Сборник от документи. Т. 2. С., 1959. [Mihov, M. Iv. Balgarskoto opalchenie Sbornik ot dokumenti. T. 2. S., 1959.]

Недев, Св. Командването на българската войска през войните за национално обединение 1885, 1912–1913, 1915–1918. С., 1993. [Nedev, Sv. Komandvaneto na balgarskata voyska prez voynite za natsionalno obединение 1885, 1912–1913, 1915–1918. S., 1993.]

Палангурски, М. България в балканската политика на Русия (1899–1903). Велико Търново, 2005. [Palangurski, M. Bulgaria v balkanskata politika na Rusia (1899–1903). Veliko Tarnovo, 2005.]

Пеев, П. Нашите полководци Генералъ отъ пехотата Рачо Петровъ. Библиотека „Прослава“, год. 3, кн. 12, С., 1939. [Peev, P. Nashite polkovodtsi Generala ota pehotata Racho Petrova. Biblioteka „Proslava“, god. 3, kn. 12, S., 1939.]

Попов, В., Иванова, Ц., Велкова, Й. Българската земска войска 1878–1879. Сборник с документи и материали. С., 1959. [Popov, V., Ivanova, Ts., Velkova, Y. Balgarskata zemska voyska 1878–1879. Sbornik s dokumenti i materialii. S., 1959.]

Първи випусък на Софийското военно училище по случай 50-годишнината от производството му (1879–1929). С., 1929. [Parvi vipuska na Sofiyskoto voenno uchilishte po sluchay 50 godishninata ota proizvodstvoto mu (1879–1929). S., 1929.]

Радев, С. Строители на Съвременна България. Т. 1. С., 2004. [Radev, S. Stroiteli na Savremenna Bulgaria. T. 1. S., 2004.]

Райчевски, Ст. Братята в българската история. С., 2013. [Raychevski, St. Bratyata v balgarskata istoria. S., 2013.]

Рангелов, Л., Маринов, И., Шалавелова, М., Нойков, Ст., Карамфилов, Е., Йорданов, Хр., Бонев, И., Митев, Й., Миков, Ст., Антонова, Н., Шипчанов, И., Димов, Д., Тодоров, Н., Узунев, Хр., Митев, Тр., Вълков, Г. Храбри идат твоите капитани. С., 1985. [Rangelov, L., Marinov, I., Shalavelova, M., Noykov, St., Karamfilov, E., Yordanov, Hr., Bonev, I., Mitev, Y., Mikov, St., Antonova, N., Shipchanov, I., Dimov, D., Todorov, N., Uzunov, Hr., Mitev, Tr., Valkov, G. Hrabri idat tvoite kapitani. S., 1985.]

Руменин, Р. Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 1 – Т. 2, А–З. С., 1996. [Rumenin, R. Ofitserskiyat korpus v Bulgaria 1878–1944 g. T. 1 – T. 2, A–Z. S., 1996.]

Руменин, Р. Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 5 – Т. 6, П–Т. С., 1996. [Rumenin, R. Ofitserskiyat korpus v Bulgaria 1878–1944 g. T. 5 – T. 6, P–T. S., 1996.]

Руменин, Р. Офицерският корпус в България 1878–1944 г. Т. 7, У–Я. Указалец на селищата. С., 1996. [Rumenin, R. Ofitserskiyat korpus v Bulgaria 1878–1944 g. T. 7. U-Ya. Ukazalets na selishtata. S., 1996.]

Рухчев, Н. Военното училище на България 1878–2002, исторически очерк. С., 2012. [Ruhchev, N. Voennoto uchilishte na Bulgaria 1878–2002, istoricheski ocherk. S., 2012.]

Селиванов, М. С. Нагрудни знаци и жетоны военных учебных заведений Российской Императорской армий. – Москва, 2007. [Selivanov, M. S. Nagrudnie znaki i zhetony voennykh uchebnykh zavedeniy Rossiyskoy Imperatorskoy armiy. – Moskva, 2007.]

Стателова, Е., Грънчаров, Ст., Василева, В., Вълков, Г., Димитров, П., Дончева, Б., Емануилова, Ев., Маринов, Ил., Маркова, З., Миладинова, Е., Пандев, К., Пенева, Н., Пенков, Ст., Петров, М., Попов, Р., Саздов, Д., Томова, Т., Цоцоркова, М., Шипчанов, И. Съединението 1885, Енциклопедичен справочник. С., 1985. [Statelova, E., Grancharov, St., Vasileva, V., Valkov, G., Dimitrov, P., Doncheva, B., Emanuilova, Ev., Marinov, Il., Markova, Z., Miladinova, E., Pandev, K., Peneva, N., Penkov, St., Petrov, M., Popov, R., Sazdov, D., Tomova, T., Tsotsorkova, M., Shipchanov, I. Saedinenieto 1885, Entsiklopedichen spravochnik. S., 1985.]

Стойчев, Ив. Строители и бойни вождове на българската войска 1879–1941. С., 1941. [Stoychev, Iv. Stroiteli i boyni vozhdove na balgarskata voyska 1879–1941. S., 1941.]

Стоянова, Р., Анчова, К., Тодоракова, М., Величкова, Ц., Николова, В., Гоцева, Д., Шипчанов, И., Харбова, Е. Енциклопедия Дарителството Дарителски фондове и фондации в България 1878–1951, А–Й. Т. 1. С., 2011. [Stoyanova, R., Anchova, K., Todorakova, M., Velichkova, Ts., Nikolova, V., Gotseva, D., Shipchanov, I., Harbova, E. Entsiklopedia – Daritelstvoto, Daritelски fondove i fondatsii v Bulgaria 1878–1951, A–Y, S. T. 1. 2011.]

Стоянова, Р., Николова, В., Тодоракова, М., Петров, Т., Гоцева, Д., Величкова, Ц., Анчова, К. Енциклопедия – Дарителството, Дарителски фондове и фондации в България 1878–1951. Т. 3, Институции и организации, управляващи дарения и благотворителни фондове. С., 2011. [Stoyanova, R., Nikolova, V., Todorakova, M., Petrov, T., Gotseva, D., Velich-

kova, Ts., Anchova, K. Entsiklopedia Daritelstvoto Daritelski fondove i fondatsii v Bulgaria 1878–1951, Tom 3, Institutsii i organizatsii, upravlyavashti darenia i blagotvoritelni fondove. S., 2011.]

Танчев, Ив. Българи в чуждестранни военноучебни заведения (1878–1912). С., 2008. [Tanchev, Iv. Balgari v chuzhdestranni voennouchebni zavedenia (1878–1912). S., 2008.]

Уошбърн, Дж. Петдесет години в Цариград (Спомени за Робърт колеж). С., 1980. [Uoshbarn, Dzh. Petdeset godini v Tsarigrad (Spomeni za Robart kolezh). S., 1980.]

Христов, Ив., Тодоров, С., Петкова, Р., Гиндузов, Й., Гочева, М., Николова, С. Българското опълчение 1877–1878 г. Първа, Втора и Трета дружина. Биографичен и библиографски справочник. Т. 1. Казанлък, 1996. [Hristov, Iv. Todorov, S. Petkova, R. Ginduzov, Y. Gocheva, M. Nikolova, S. Balgarskoto opalchenie 1877–1878 g. Parva, Vtora i Treta družina. Biografichen i bibliografski spravochnik. T. 1. Kazanlak, 1996.]

Цончев, П. Из общественото и културното минало на Габрово. Исторически приноси. С., 1934. [Tsonchev, P. Iz obshtestvenoto i kulturnoto minalo na Gabrovo. Istoricheski prinosi. S., 1934.]

Чолпанов, Б. Олимпий Панов. Бележити българи. Т. IV. С., 1971. [Cholpanov, B. Olimpiy Panov. Belezhiti balgari. T. IV. S., 1971.]

Ангелов, А. Генерал-лейтенант Петър Тантилов (Строители на българската артилерия). – Артилерийски преглед, № 2, (1931). [Angelov, A. General-leytenant Petar Tantilov (Stroiteli na balgarskata artileria). – Artileriyski pregled, № 2, (1931).]

Ангелова, Р. Български възпитаници на Одеското пехотно юнкерско училище (1865–1918) – професионална реализация и политическа съдба. – В: Историкии. Т. 5. Велико Търново, (2012). [Angelova, R. Balgarski vazpitanitsi na Odeskoto pehotno yunkersko uchilishte (1865–1918) – profesionalna realizatsia i politicheska sadba. – V: Istorikii. T. 5. Veliko Tarnovo, (2012).]

Бендерев, А. Моите лични спомени за Олимпия Панов. – Военноисторически сборник, № 3, (1968). [Benderev, A. Moite lichni spomeni za Olimpia Panov. – Voennoisitoricheski sbornik, № 3, (1968).]

Вълков, Г. Българи офицери в Опълчението. – Военноисторически сборник, № 6, (1981). [Valkov, G. Balgari ofitseri v Opalchenieto. – Voennoisitoricheski sbornik, № 6, (1981).]

Генерал-майор Винаров. – Нашата конница, № 3, (1919). [General-mayor Vinarov. – Nashata konnitsa, № 3, (1919).]

Генерал-лейтенант Ст. Паприков (Вождове покойници). – Военен журнал, № 5, (1925). [General-leytenant St. Paprikov (Vozhdove pokoynitsi). – Voenen zhurnal, № 5, (1925).]

Калчев, К. Бесарабски българи – офицери в съдебното ведомство на българската армия. (1885–1918 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали. Т. 1. Велико Търново, 1992. [Kalchev, K. Besarabski balgari – ofitseri v sadebnoto vedomstvo na balgarskata armia. (1885–1918 g.). – V: Balgarite v Severnoto Prichernomorie, izsledvania i materiali. T. 1. Veliko Tarnovo, 1992.]

Калчев, К. Бесарабци – офицери в българската армия по време на Първата световна война (1915–1918 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали Т. 2. Велико Търново, 1993. [Kalchev, K. Besarabtsi – ofitseri v balgarskata armia po vreme na Parvata svetovna voyna (1915–1918 g.). – V: Balgarite v Severnoto Prichernomorie, izsledvania i materiali. T. 2. Veliko Tarnovo, 1993.]

Калчев, К. Бесарабските българи офицери и политическата криза (1886–1887 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали. Т. 4. Велико Търново,

1994. [Kalchev, K. Besarabskite balgari ofitseri i politicheskata kriza (1886–1887 g.). – V: Balgarite v Severното Prichernomorie, izsledvania i materiali. T. 4. Veliko Tarnovo, 1994.]

Калчев, К. Бесарабските българи офицери и политическата криза (1886–1887 г.). – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали. Т. 4. Велико Търново, 1994. [Kalchev, K. Besarabskite balgari ofitseri i politicheskata kriza (1886–1887 g.). – V: Balgarite v Severното Prichernomorie, izsledvania i materiali. T. 4. Veliko Tarnovo, 1994.]

Калчев, К. Генералът от запаса Стефан Ив. Любомски – офицерът с „неизвестна“ съдба. – В: Българите в Северното Причерноморие, изследвания и материали. Т. 7. Велико Търново, 2000. [Kalchev, K. Generalat ot zapasa Stefan Iv. Lyubomski – ofitserat s „neizvestna“ sadba. – V: Balgarite v Severното Prichernomorie, izsledvania i materiali. T. 7. Veliko Tarnovo, 2000.]

Калчева, М. Генерал-лейтенант Стефан Паприков (По документи от Държавен военноисторически архив – гр. Велико Търново). – В: Личността в историята – Сборник с доклади и съобщения от Националната научна конференция, посветена на 200 г. от рождението на Александър Екзарх, Захарий Княжевски и Атанас Иванов. Известия на Старозагорския исторически музей. Т. IV. Стара Загора, 2011. [Kalcheva, M. General-leytenant Stefan Paprikov (Po dokumenti ot Darzhaven voennoistoricheski arhiv – gr. Veliko Tarnovo). – V: Lichnostta v istoriyata – Sbornik s dokladi i saobshthenia ot Natsionalnata nauchna konferentsia, posvetena na 200 g. ot rozhdenieto na Aleksandar Ekzarh, Zahariy Knyazhevski i Atanas Ivanov. Izvestia na Starozagorskia istoricheski muzey. T. IV. Stara Zagora, 2011.]

Костов, Е. Генерал Рачо Петров – жизнен и професионален път. – Исторически преглед, № 6, (1992). [Kostov, E. General Racho Petrov – zhiznen i profesionalen pat. – Istoricheski pregled, № 6, (1992).]

Костов, Е. Генерал Рачо Петров начело на реформаторското движение (1900–1903 г.). – Военноисторически сборник, № 5, (1993). [Kostov, E. General Racho Petrov nachelo na reformatorskoto dvizhenie (1900–1903 g.). – Voennoistoricheski sbornik, № 5, (1993).]

Маринов, Ил. Бунтовете на русофилите в Силистра и Русе през 1887 г. – Военноисторически сборник, № 1, (1972). [Marinov, Il. Buntovete na rusofilite v Silistra i Ruse prez 1887 g. – Voennoistoricheski sbornik, № 1, (1972).]

Маринов, Ил. Майор Олимпи Панов. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 35, (1983). [Marinov, Il. Mayor Olimpi Panov. – Izvestia na Voennoistoricheskoto nauchno druzhestvo. T. 35, (1983).]

Маринов, Ил. Опълченци – офицери в българската войска. – Военноисторически сборник, № 1, (1984). [Marinov, Il. Opalchentsi – ofitseri v balgarskata voyska. – Voennoistoricheski sbornik, № 1, (1984).]

Маринов, Ил. Български командири от Сръбско-българската война 1885 година. – Военноисторически сборник, № 6, (1985). [Marinov, Il. Balgarski komandiri ot Srabsko-balgarskata voyna 1885 godina. – Voennoistoricheski sbornik, № 6, (1985).]

Маринов, Ил. Генерал-майор академик Христофор Хесапчиев. – Военноисторически сборник, № 2, (1995). [Marinov, Il. General-mayor akademik Hristofor Hesapchiev. – Voennoistoricheski sbornik, № 2, (1995).]

Мишев, Р. Обучение на българи в руските военни учебни заведения от Освобождението до края на XIX век. – Военноисторически сборник, № 6, (1983). [Mishev, R. Obuchenie na balgari v ruskite voenni uchebni zavedenia ot Osvobozhdenieto do kraya na XIX vek. – Voennoistoricheski sbornik, № 6, (1983).]

Петров, Т. Армията и масонството: първите български офицери масони. – Военноисторически сборник, № 4, (2006). [Petrov, T. Armiyata i masonstvoto: parvite balgarski ofitseri masoni. – Voennoistoricheski sbornik, № 4, (2006).]

Петрунов, Хр. Кратки спомени. – Нашата конница, № 5, (1929), 26. [Petrunov, Hr. Kratki spomeni. – Nashata konnitsa, № 5, (1929).]

Полковникъ о.з. Велико Кърджиевъ (некролог). – Нашата конница, № 4–5, (1928), 34. [Polkovnika o.z. Veliko Kardzhieva (nekrolog). – Nashata konnitsa, № 4–5, (1928).]

Ралев, М. Майор Олимпи Панов. – Военноисторически сборник, № 4, (1958). [Ralev, M. Mayor Olimpi Panov. – Voennoistoricheski sbornik, № 4, (1958).]

Русева, М. 60 години без генерал-лейтенант Анастас Бендерев. – Военноисторически сборник, № 3, (2006). [Ruseva, M. 60 godini bez general-leytenant Anastas Benderev. – Voennoistoricheski sbornik, № 3, (2006).]

Стоименов, Н. Статуты на българските офицери в Русия от Освобождението до края на XIX в. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 53, (1992). [Stoimenov, N. Statuti na balgarskite ofitseri v Rusia ot Osvobozhdenieto do kraia na XIX v. – Izvestia na Voennoistoricheskoto nauchno druzhestvo. Т. 53, (1992).]

Стойчев, Ив. Къмъ историята на нашата военна книжнина. – Военноисторически сборник, № 1–2, (1928). [Stoychev, Iv. Kama istoriyata na nashata voenna knizhnina. – Voennoistoricheski sbornik, № 1–2, (1928).]

Стойчев, Ив. Нашите конни офицери Първи випуск – 10–23 май 1879 г. – Нашата конница, № 5, (1929), 7–8, 14, 15. [Stoychev, Iv. Nashita konni ofitseri Parvi vipusk – 10–23 may 1879 g. – Nashata konnitsa, № 5, (1929).]

Стойчев, Ив. Връзки на Христо Ботев с българи – офицери и юнкери до Освобождението. – Военноисторически сборник, № 60, (1946). [Stoychev, Iv. Vrazki na Hristo Botev s balgari – ofitseri i yunkeri do Osvobozhdenieto. – Voennoistoricheski sbornik, № 60, (1946).]

Танчев, Ив. Руският принос в подготовката на българска интелигенция с висше и професионално образование (1878–1912 г.). – Известия на държавните архиви, бр. 105, (2013). [Tanchev, Iv. Ruskiyat prinos v podgotovkata na balgarska inteligentsia s vishe i profesionalno obrazovanie (1878–1912 g.). – Izvestia na darzhavnite arhivi, br. 105, (2013).]

Шалавелова, М., Вълков, Г. Анастас Бендерев като военно-политическа личност. – Известия на Военноисторическото научно дружество. Т. 29, (1980). [Shalavelova, M. Valkov, G. Anastas Benderev kato voenno-politicheska lichnost. – Izvestia na Voennoistoricheskoto nauchno druzhestvo. Т. 29, (1980).]

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

бр. – брой

ГЩ – Генерален щаб

ДВ – Държавен вестник (София)

ДВИА – Държавен военноисторически архив (Велико Търново)

СПб. – Санкт Петербург